

У видавництві «Юридический центр Пресс» (м. Санкт-Петербург, Російська Федерація) вийшла монографія відомих російських кримінологів Ю.М. Антоняна, В.М. Кудрявцева і В.Є. Емінова «Личность преступника» (2004 р., 366 с.).

Проблематика дослідження особи злочинця є надзвичайно актуальною вже протягом багатьох років. Радянська кримінологія, керуючись ідеологічними догматами, безпідставно відкидала можливості вивчення та аналізу людської психології та соціальних якостей, типологізацію злочинців, мотивацію злочинних дій та відповідні процедури індивідуального запобіжного впливу. Вважалось, що основна проблема викорінення злочинності полягає у вирішенні соціальних протиріч та подоланні наслідків минулого. Тому конкретний рівень досліджень, що мав вихід на особистість правопорушника, певний час ігнорувався. Ці обставини негативно вплинули на формування відповідної теорії, а через неї – і на практику протидії злочинності.

Втім, соціальна практика та наукова теорія постійно розвивались, збагачуючись новими знаннями та дослідницькими матеріалами. Поступово проблематика «особи злочинця» перетворилась із суто кримінологічної на комплексну, яка синтезувала криміналістичні, кримінально-правові та багато інших даних. Певним підсумком цієї роботи є рецензована монографія, в якій зроблено спробу дослідити особу злочинця як цілісне, нерозривно пов'язане із соціумом та індивідуальною поведінкою, явище. Такий підхід лежить в основі всіх практичних пропозицій, запропонованих у роботі, що є, на наш погляд, правильним, діалектичним методом вирішення проблем запобігання злочинності в цілому.

Важливе прикладне значення має дослідження місця, ролі та значення «особи злочинця» в сучасній системі знань про злочинні форми поведінки. Найбільш важливим у даному зв'язку є вивчення не субстанцій ізольованих об'єктів, а взаємин між ними. Автори переконають, що тільки урахування функціональної єдності усіх форм злочинної поведінки, у першу чергу агресії та насильства, їх ролі та значення у відносинах надасть можливість забезпечити ефективну протидію процесам криміналізації та віктимізації населення.

Вперше у пострадянській кримінології у монографії наведено майже повну систематизацію категорій злочинців. Причому аналізу піддані не лише окремі узагальнені типи, але й підвиди (наприклад, серед учасників організованих злочинних груп окремо визначені члени етнічних формувань). Залучення широкого кола дослідницьких методів та прийомів дозволило науковцям довести основну послідовність роботи – головним напрямком аналізу особи зло-

чинця повинно стати вивчення причин і умов утворення криміногенних якостей особистості, їхнього взаємозв'язку, впливу на складники механізму злочинної поведінки. Вони впевнені, що цей процес дозволить виявити криміногенні чинники, що привели людини до злочину, і сприятиме через точність індивідуального кримінологічного прогнозування підвищенню ефективності відповідного впливу.

На підставі викладеного, варто зробити однозначний висновок: рецензована монографія є внеском у скарбницю кримінологічної науки і повинна стати настільною книгою для кожного, хто цікавиться проблемами протидії злочинності.

Кандидат юридичних наук, доцент О. М. Литвинов